

Vilka effekter har ändrade regler för medborgarskap?

ESKIL WADENSJÖ

I Sverige och i andra länder debatteras reglerna för att erhålla medborgarskap för de som invandrat och också för de barn till utländska medborgare som föds i det land föräldrarna kommit till. Reglerna avser t ex hur lång uppehållstiden i landet ska vara innan någon kan beviljas medborgarskap. Det finns ofta också andra regler för om medborgarskap ska beviljas som om de sökande begått brott, deras ekonomiska förhållanden, språkkrav, kunskaper om det land de kommit till samt att de avsäger sig medborgarskap i det land de kommit från (inte har dubbelt medborgarskap). För barn till utländska medborgare som föds i landet finns också regler gällande rätt till medborgarskap. En viktig fråga är om och i så fall hur regler och regelförändringar påverkar integrationen.

Det finns stora skillnader i reglerna för medborgarskap mellan olika länder; se van der Baaren och Vink (2021) för en detaljerad genomgång. Den tid med uppehållstillstånd som krävs för att kunna bli beviljad medborgarskap varierar från två år i bl a Argentina och Peru till 40 år i Ekvatorialguinea. Det vanligaste är fem år som i Sverige. Denna tidsgräns gäller i 77 av 190 undersökta länder. Här ska tilläggas att det i många länder inklusive i Sverige finns kortare tidsgränser för vissa grupper som t ex för de som gifter sig med någon som är medborgare i landet. Stora skillnader finns också mellan länder t ex vad gäller krav på språkkunskaper och krav på egenförsörjning. Rätt till medborgarskap för de

som föds i landet med föräldrar som inte har medborgarskap i landet skiljer sig också åt mellan länder. I 37 länder, bl a i USA, Kanada och Mexiko, finns en sådan rätt oberoende av om andra villkor är uppfyllda. I 16 andra länder som Australien, Storbritannien och Tyskland gäller krav på att föräldrar ska ha bott i landet en viss minsta tid. I merparten (131) länder, bl a i Sverige, finns inga speciella regler för de som föds i landet vars föräldrar är utländska medborgare. Samma regler gäller för barnen som för de som själva invandrat.

Vilka effekter utformningen av reglerna har för integrationen är en viktig fråga. Av speciellt intresse är vilka effekter kravet på ett visst minimiantal år i landet har för integrationen. För att undersöka det räcker det inte med att jämföra länder med olika gränser för vistelsetid, då mycket övrigt skiljer sig åt mellan länder. Sådana skillnader kan dessutom ha påverkat lagstiftningen. Det går inte heller att vid given lagstiftning undersöka eventuella effekter genom att jämföra de som blivit medborgare med de som inte blivit det. Det finns selektionseffekter både vad gäller att söka och få medborgarskap. En möjlig väg är däremot att undersöka fall där regler har ändrats i ett land och då jämföra de som berörts av de gamla och de som berörts av de nya reglerna. Det är också i en del fall möjligt att undersöka fall där villkoren är olika för de som är ett år yngre jämfört de som är ett år äldre när krav på vistelsetid skiljer sig åt mellan de med olika födelseår. Det kan ses som en slags naturliga experiment.

Gathmann och Garbers (2023) ger en mycket bra översikt över egen och andras forskning på området.¹ De behandlar speciellt erfarenheter från Tyskland, Frankrike och Schweiz. Jag ska här referera huvudresultaten av deras forsk-

INLÄGG

Eskil Wadensjö är professor i nationalekonomi vid Institutet för social forskning (SOFI), Stockholms universitet.
eskil.wadensjo@sofi.su.se

¹ Gathmann har flera arbeten som berör den fråga som här behandlas. Det finns referenser till dem i Gathmann och Garbers (2023).

ningsöversikt och försöka dra några slutsatser för den svenska debatten.

Beträffande Tyskland undersöker de medborgarskapsreformer 1991 och 2000 då krav på vistelsetid minskade. Regeländringarna ledde till att det blev stora skillnader beroende på ålder vid ankomst och ankomstår vad gäller den tid som krävdes (åtta år i stället för 15 år). Huvudresultatet är att en kortare väntetid har betydande positiva effekter för kvinnor. De med den kortare väntetiden har oftare arbete och därmed högre inkomster än de med den längre väntetiden.

En annan typ av förändring av lagstiftningen används för att undersöka sysselsättningseffekter för Frankrike. Undersökningen bygger på att individer som varit gifta med en fransk medborgare efter juli 2006 behövde ha varit gifta i fyra år för att få medborgarskap, medan tidsgränsen tidigare var att de behövde ha varit gifta i minst två år. Resultaten pekar på att de med krav på kortare väntetid hade betydligt högre inkomster (arbetade fler timmar och hade högre löner) än de med krav på en längre väntetid. Effekten kvarstår även efter att gruppen med längre väntetid fått medborgarskap.

För Schweiz används i undersökningen förhållandet att en del kommuner i samband med regelbundet förekommande folkomröstningar fram till år 2003 också hade omröstningar om olika individer skulle beviljas medborgarskap eller inte (de röstande hade information om ett antal egenskaper för de olika sökande som utbildning och yrke). I undersökningen jämförs de som med en knapp majoritet fått medborgarskap med de som med en knapp majoritet inte fått medborgarskap. Huvudresultatet är att inkomsterna för personer som fått medborgarskap ökat med 13,4 procent per år under en 15-årsperiod jämfört med inkomsterna för de som inte fått medborgarskap. Det finns

skillnader i storleken av vinsten för olika grupper – den är störst för de som hade låg inkomst innan folkomröstningen; se Hainmueller m fl (2017) för mer detaljerade resultat.

I artikeln av Gathmann och Garbers (2023) redovisas också en del resultat vad gäller andra effekter av att få medborgarskap som t ex på familjebildning, antal barn m m. Effekterna är ofta betydande. Ett annan fråga är vilka effekter rätt till medborgarskap har för barn födda i landet med föräldrar som är utländska medborgare. Sådan rätt till medborgarskap verkar vara en faktor som leder till att barnen får mer utbildning.

Att få medborgarskap behöver emellertid inte alltid ha tydliga effekter. Resultat från ett lotteri i New York där vinsterna är en rätt till medborgarskap (en *voucher*) pekar på att det i detta fall inte finns några klara effekter annat än att de som inte vunnit en sådan rätt är mer oroad för deportering (Hainmueller m fl 2023). En tolkning av skillnaden i resultat jämfört med de tidigare presenterade undersökningarna skulle kunna vara att effekterna av att få medborgarskap skiljer sig åt mellan länder beroende på hur arbetsmarknaden fungerar i länderna.

Några slutsatser

Resultaten av de undersökningar som här presenterats pekar på betydelsen av forskning på området. Det är viktigt med forskning om vilka effekter regler för medborgarskap har. Här har vi främst sett på resultat rörande vilka effekter förändringar av kvalificeringstiden har för integrationen på arbetsmarknaden. Gathmann och Garbers (2023) sammanfattar resultaten med: ”Across countries and reforms, the evidence shows that faster access to citizenship increases take-up and improves economic, educational, political and social integration of immigrants” (s 1). Deras resultat visar hur viktigt det är att beakta konsekvenser av förändringar av

regler för medborgarskap vid beslut om förändringar och att fortsatt forska på området.

REFERENSER

van der Baaren, L J och M P Vink (2021), "Modes of Acquisition and Loss of Citizenship around the World: Comparative Typology and Main Patterns in 2020", EUI RSC 2021/90, Global Governance Programme-457, GLOBALCIT.

Gathmann, C och J Garbers (2023), "Citizenship and Integration", *Labour Economics*, vol 82, (online).

Hainmueller, J, D Hangartner och G Pierrantuono (2017), "Catalyst or Crown: Does Naturalization Promote the Long-term Social Integration of Immigrants?", *American Political Science Review*, vol 111, s 256–276.

Hainmueller, J m fl (2023), "Does Access to Citizenship Confer Socio-Economic Returns? Evidence from a Randomized Control Design", IZA Discussion Paper 16173, Bonn.